

Wijzigingen in de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld WAT VERANDERT ER VOOR JOU ALS GASTOUDER in 2019

De wetgeving waarin het werken met de meldcode is vastgelegd wijzigt m.i.v. 1 januari 2019. Vanaf dat moment is het verplicht om met een afwegingskader te werken. Een afwegingskader beschrijft wanneer en op basis van welke overwegingen, het melden van vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling als noodzakelijk wordt beschouwd.

Het afwegingskader formuleert daarnaast wanneer hulpverlening bieden of organiseren (ook) tot de mogelijkheden behoort. De stappen 1 tot en met 3 van de meldcode wijzigen inhoudelijk niet. Het afwegingskader is opgenomen in stap 4 van de meldcode. In stap 5 van de meldcode wordt vervolgens een beslissing genomen op basis van de afweging die gemaakt is in stap 4.

Met de verplichting aan beroepsgroepen tot het opnemen van een afwegingskader in hun meldcode komt er verandering in de manier van melden. Waar voorheen het voor bijvoorbeeld de gastouder onmogelijk was om zelf hulp te bieden of te organiseren en de betrokkenen om hulp te aanvaarden, wordt bij melding nu de hulpverlening niet overgedragen, maar in afstemming met Veilig Thuis opgepakt. Van beroepsgroepen wordt gevraagd om, in afstemming met Veilig Thuis, te expliciteren in een afwegingskader in welke situaties het melden van (dreigende) onveiligheid en/of (dreigende) schade door huiselijk geweld of kindermishandeling altijd noodzakelijk is, ook al schat de beroepskracht in zelf hulp te kunnen bieden of organiseren. Bij een melding kan Veilig Thuis eerdere, maar ook eventuele toekomstige signalen van huiselijk geweld over de betrokkenen, combineren. Beroepskrachten die (ook) zelf hulp kunnen bieden, **overleggen** vervolgens **met** Veilig Thuis over de vervolgstappen en de verdeling van verantwoordelijkheden.

Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Kenmerken van kindermishandeling kunnen zijn: angst, onmacht, isolement, eenzaamheid en loyaliteit.

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). De combinatie van kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

Verandering bij Veilig Thuis: ‘Radarfunctie’

Het idee van een overkoepelende radar bij Veilig Thuis is **nieuw**. Tot nu toe bestond deze nog niet! Het inrichten van de radarfunctie bij Veilig Thuis hangt nauw samen met de aanscherping van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De oorspronkelijke Meldcode bood professionals de keuze om ofwel zelf hulp te verlenen ofwel een signaal te melden bij Veilig Thuis. Daardoor kon het gebeuren dat professionals ook bij hele ernstige casuïstiek geen melding deden bij Veilig Thuis.

Als gevolg van de aanscherping van de Meldcode zal dit veranderen. Bij vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld doorlopen professionals een aantal stappen. Het beroep specifieke afwegingskader dat onderdeel is van stap 5 van de Meldcode helpt professionals om te beslissen of melden noodzakelijk is. Van professionals wordt verwacht dat zij conform het door hun beroepsgroep opgestelde afwegingskader bij ernstige signalen of vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling **altijd** melden bij Veilig Thuis. Dit staat los van de vraag of de professional zelf adequate hulp kan verlenen. Het melden is erop gericht dat ernstige signalen bij Veilig Thuis op de radar komen, zodat Veilig Thuis deze nu en in de toekomst kan combineren met andere signalen.

NIEUW

De aandachtfunctionaris

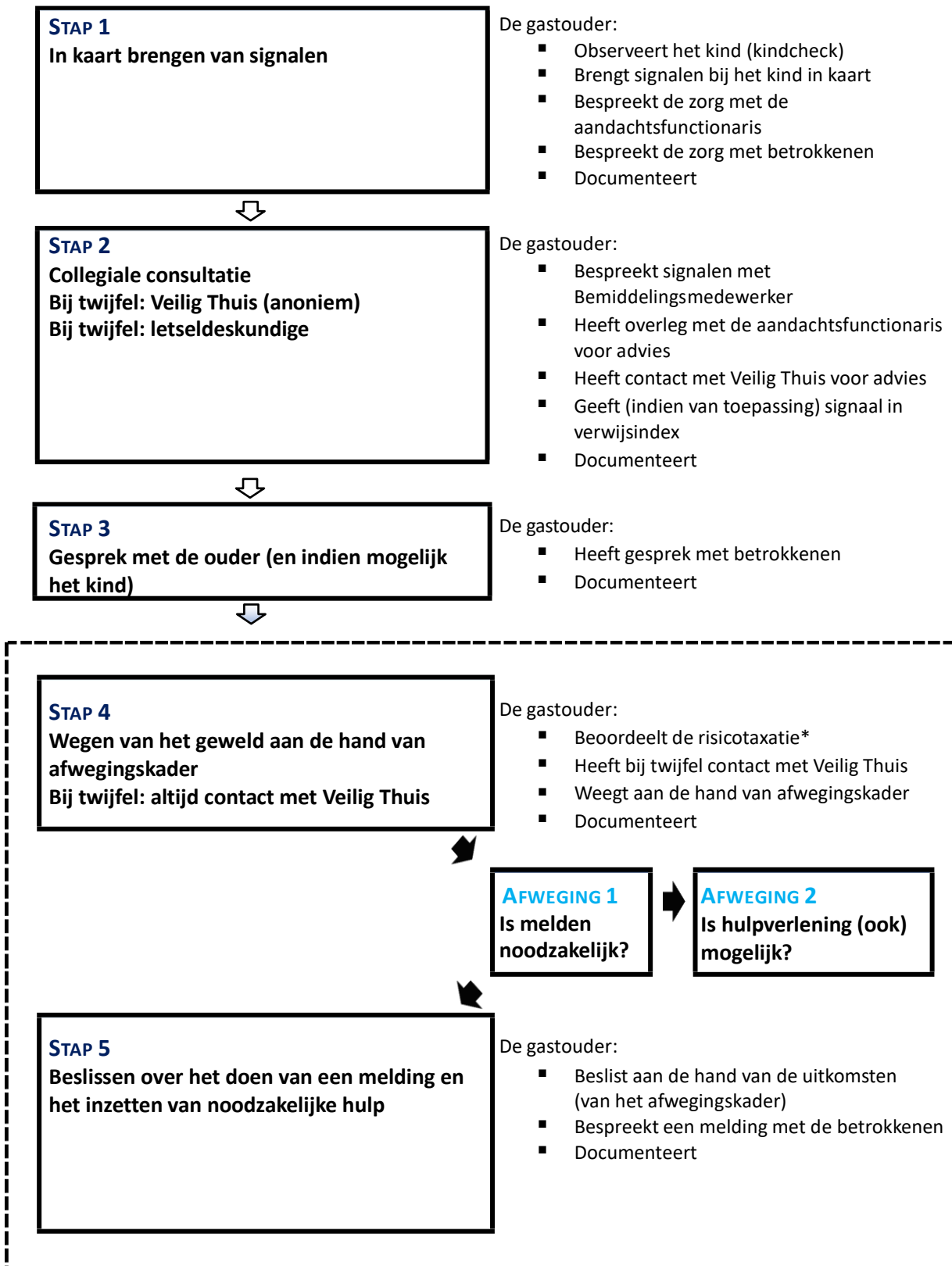
Miv 1 januari 2019 is de rol van een aandachtsfunctionaris binnen de branche nieuw.

Een aandachtsfunctionaris is op grond van de Wet verplichte meldcode niet verplicht.

Het **advies** is om als gastouderbureau een aandachtsfunctionaris in te stellen. Zie voor verdere uitleg bladzijde 7...

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling met afwegingskader

Onderstaande stappen worden nader toegelicht.

*Risicotaxatie heeft als doel: mogelijke toekomstige risico's in kaart brengen zodat met effectieve hulp de kans op (herhaling van) kindermishandeling afneemt.

NB. Met Veilig Thuis kan op ieder moment contact opgenomen worden voor (anoniem) advies.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De gastouder brengt de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of juist ontkrachten in kaart en legt deze vast. De gastouder legt ook alle contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat het kind of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kan de gastouder meteen advies vragen aan Veilig Thuis. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kan zo nodig in hetzelfde gesprek een melding worden gedaan zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet om de veiligheid van het kind zoveel mogelijk te waarborgen. In noodsituaties kan overigens ook contact worden gezocht met de Raad voor de Kinderbescherming en/of de politie om hulp worden gevraagd.

Stap 2: Collegiale consultatie en bij twijfel Veilig Thuis en/of een letseldeskundige

De gastouder bespreekt de signalen met de aandachtsfunctionaris. Dit is de medewerker werkzaam binnen het gastouderbureau met specifieke deskundigheid op het terrein van kindermishandeling en huiselijk geweld. Het wordt aanbevolen om bij twijfel advies te vragen aan Veilig Thuis of een letseldeskundige. Dit is doorgaans een taak voor de aandachtsfunctionaris (of dit wordt in overleg met de aandachtsfunctionaris opgepakt).

Stap 3: Gesprek met de ouder (en indien mogelijk met het kind)

De aandachtsfunctionaris bespreekt de signalen met de ouders, en indien mogelijk met het kind. Er kan voor gekozen worden dat het gesprek door de gastouder zelf wordt gevoerd, eventueel samen met de bemiddelingsmedewerker of houder van het gastouderbureau. In die gevallen wordt het gesprek altijd voorbereid met de aandachtsfunctionaris. Ook kan tijdens de voorbereiding ondersteuning worden gevraagd aan Veilig Thuis. In de voorbereiding is het van belang rekening te houden met emoties van de ouder(s) en het kind, zoals boosheid, verdriet en angst veroorzaakt door onmacht, loyaliteit, isolement en schaamte.

Stap 4: **Wegen van het geweld en bij twijfel altijd raadplegen van Veilig Thuis**

en

Stap 5: **Beslissen aan de hand van afwegingskader**

De gastouder weegt in samenwerking met de aandachtsfunctionaris op basis van de signalen, van het (extern) ingewonnen advies en van het gesprek met de ouders het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Daarnaast wordt de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling gewogen aan de hand van het afwegingskader en al dan niet in overleg met Veilig Thuis.

Het afwegingskader

- **Afweging 1:** Is melden noodzakelijk?
- **Afweging 2:** Is zelf passende en toereikende hulp bieden of organiseren mogelijk?

Het is van belang dat *beide* afwegingen *in deze volgorde* worden genomen.

Een gastouder vraagt zich eerst af of melden noodzakelijk is, aan de hand van het afwegingskader. Vervolgens besluit de signalerende gastouder of het bieden van hulp tot de mogelijkheden van zowel deze gastouder als de betrokkenen behoort. Wanneer melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, zal de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp en aan welke voorwaarden deze moet voldoen, in overleg met Veilig Thuis worden beantwoord.

NB. Gastouders hebben GEEN hulpverlenende rol. Zij kunnen echter wel hulp organiseren rondom een gezin. Hiervoor kan een beroep gedaan worden op samenwerkingspartners. Gastouders kunnen ouders daarnaast ondersteunen door bijvoorbeeld extra opvang te bieden aan de kinderen en uiteraard kunnen zij aan kinderen een veilige omgeving bieden. De gastouder kan van grote toegevoegde waarde zijn aangezien zij goed vinger aan de pols kunnen houden. Zij zien kinderen en ouders immers zeer regelmatig. Onderlinge samenwerking en afstemming tussen sectoren, bijvoorbeeld met school, is hierbij erg belangrijk.

Meldnormen: in welke situaties moeten gastouders melden?

Gastouders moeten een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

Meldnorm 1: In ALLE gevallen van *acute onveiligheid* en/of *structurele onveiligheid* en *disclosure*. *

Meldnorm 2: In alle ANDERE gevallen waarin de gastouder meent dat hij/zij, gelet op zijn/haar competenties, zijn /haar verantwoordelijkheden en zijn/haar professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Meldnorm 3: Wanneer een gastouder die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

***Disclosure:** Disclosure is een specifieke uiting van onveiligheid die in het afwegingskader uitwerking verdient. We spreken van disclosure als slachtoffers, kinderen en/of volwassenen, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling, of zich hierover uiten zonder hulp te vragen.

Melding door een ouder over een gastouder/volwassen huisgenoot

De situatie binnen de gastouderopvang wijkt af van de situatie in een kindercentrum. De gastouder werkt alleen, er is in de meeste gevallen geen arbeidsrelatie met het gastouderbureau en vaak is er regelmatig een volwassen huisgenoot aanwezig in de woning waar de kinderen worden opgevangen. Hoewel de bemiddelingsmedewerker van het gastouderbureau de gastouder begeleidt, is de kans op signalering door de bemiddelingsmedewerker zelf gering vanwege haar/zijn beperkte aanwezigheid tijdens opvanguren. De melding van een vermoeden van een mogelijk geweld- of zedenmisdrif zal daarom in de praktijk vooral worden gedaan door de **gastouder**, *Veilig Thuis* of een *letseldeskundige*. Dit is doorgaans een taak voor de *aandachtsfunctionaris* (of dit wordt in overleg met de *aandachtsfunctionaris* opgepakt).

Verantwoordelijkheid en taken binnen een gastouderbureau

Binnen het werkproces van een gastouderbureau spelen meer partijen een rol.

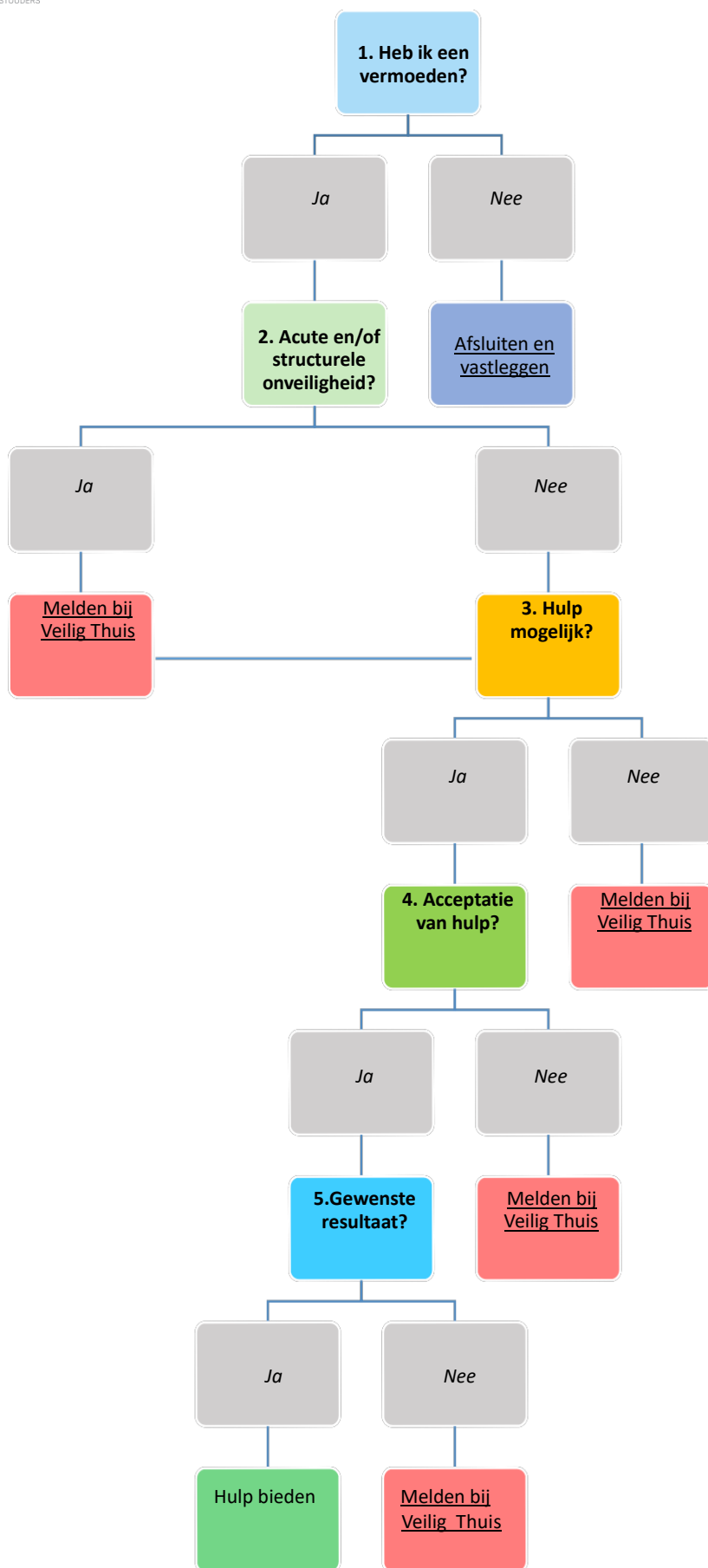
De verschillende partijen zijn de gastouder met eventuele eigen kinderen en andere volwassenen in diens huishouden (huisgenoten), de (vraag)ouder met diens kind(eren) en de bemiddelingsmedewerker van het gastouderbureau. Zowel het kind dat wordt opgevangen als het kind van de gastouder kan slachtoffer zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling en zowel dader als slachtoffer zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zowel de gastouder (en andere volwassenen in diens huishouden) als de (vraag)ouder als iemand anders in de directe omgeving kan dader zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling.

- **De gastouder** dient te kunnen signaleren en deskundig te zijn in het herkennen en bespreken van signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling. De gastouder dient ook alert te zijn op signalen die wijzen op seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Deze signalen dienen zo snel mogelijk te worden neergelegd bij de bemiddelingsmedewerker. De *aandachtsfunctionaris* dient met de gastouder te overleggen welke rol hij/zij heeft in vervolgstappen (zoals observeren of een gesprek voeren met de vraagouder). De verantwoordelijkheid voor het volgen van de stappen ligt bij de *aandachtsfunctionaris*, het gastouderbureau is eindverantwoordelijk. Een gastouderbureau wordt geadviseerd om de deskundigheidsbevordering van gastouders op dit onderwerp een structurele plek te geven in het scholingsplan.

- **De aandachtsfunctionaris** heeft een centrale en adviserende rol in de stappen rond het signaleren en handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling in huiselijke kring. Het advies is daarom om een aandachtsfunctionaris in te stellen. Deze medewerker is alert op het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling en dient het onderwerp te bespreken bij intakes met gastouder en vraagouder. Daarom lijkt de bemiddelingsmedewerker de aangewezen persoon om op te treden als aandachtsfunctionaris. Hij/zij moet deskundig zijn in het signaleren, handelen en delen van zorg en op de hoogte zijn van de werkwijze van de meldcode en de afspraken binnen de eigen organisatie. Het wordt sterk aanbevolen om de aandachtsfunctionarissen hierin te scholen.
- **De houder van het gastouderbureau** draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit protocol. De houder is er verantwoordelijk voor dat de meldcode wordt opgenomen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid en dat deze aansluit op werkprocessen binnen de organisatie. De houder draagt er zorg voor dat de gastouders op de hoogte zijn van de meldcode en er naar kunnen handelen. De houder stelt een aandachtsfunctionaris aan en geeft deze mandaat en de ruimte om deze functie naar behoren uit te oefenen. De houder is bij het vermoeden van een geweld- of zedendelict door een collega verplicht om in contact te treden met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs en ook tot het doen van aangifte indien er sprake is van een reëel vermoeden. De houder vervult daarnaast een centrale rol bij signalen van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega en de route grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Gastouder en (vraag)ouder kunnen beide signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling neerleggen bij de aandachtsfunctionaris. Deze zal in beperkte mate zelf signalen kunnen herkennen aangezien hij/zij beperkt aanwezig is gedurende de opvang. In alle gevallen verzamelt de aandachtsfunctionaris signalen en zet vervolgstappen. De taken en verantwoordelijkheden van een aandachtsfunctionaris kunnen zowel worden neergelegd bij een bemiddelingsmedewerker als bij een direct leidinggevende. Dit is afhankelijk van de grootte van het gastouderbureau en de afspraken die hierover intern worden gemaakt. Het is aan te bevelen om als gastouderbureau ten minste één aandachtsfunctionaris aan te stellen.

Het afwegingskader in beeld

Op de volgende pagina wordt het afwegingskader in een stroomschema in beeld gebracht:

Meldnorm 1	<p>1. Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</p> <p>Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier</p> <p>Ja: Ga verder met afweging 2</p> <p><i>Als wordt ingeschat dat er géén zorgen zijn over (een dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling, sluit de beroepskracht het doorlopen van de meldcode af en vermeldt deze conclusie in het kinddossier. Een veelvoorkomende situatie is dat er wel zorgen zijn, maar dat deze zorgen geen (dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling betreffen. Bijvoorbeeld omdat er kindproblematiek is waargenomen in combinatie met pedagogische onmacht van ouders, echter zonder dat dit de (emotionele) veiligheid van het kind bedreigt. Ook dan sluit de beroepskracht de meldcode af en noteert deze conclusie in hetzelfde dossier. Hulp kan vervolgens worden georganiseerd, geboden en geëvalueerd voor de signaleerde, niet tot onveiligheid leidende, problemen. Wanneer een beroepskracht op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden heeft van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling volgt de tweede afwegingsvraag.</i></p>
	<p>2. Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</p> <p>Nee: Ga verder met afweging 3</p> <p>Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p><i>Ernstige onveilige en/of schadelijke situaties dienen áltijd gemeld te worden bij Veilig Thuis, ook wanneer een beroepskracht inschat dat hij en de organisatie mogelijkheden hebben om hulp te bieden of te organiseren. Met deze melding kan Veilig Thuis vroegere, maar ook eventuele toekomstige signalen van huiselijk geweld over de betrokkenen, combineren.</i></p>
	<p>3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?</p> <p>Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis</p> <p>Ja: Ga verder met afweging 4</p> <p><i>Bij effectieve hulp rondom huiselijk geweld en/of kindermishandeling is veiligheid het hoofddoel. Goede hulp bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling is gericht op alle leden in een (gezins)systeem: minderjarigen en volwassenen, pleger(s) en slachtoffer(s). Er wordt met alle betrokkenen samengewerkt in het maken, evalueren en uitvoeren van veiligheids- en hulpplannen.</i></p>
	<p>4. Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis</p> <p>Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.</p> <p><i>In deze afwegingsvraag staan de mogelijkheden van de betrokkenen tot het aanvaarden van hulp bij (dreigend) huiselijk geweld en/of kindermishandeling centraal. Het gaat erom dat de betrokkenen, alle leden van het (gezins)systeem, maar ook het (bredere) netwerk van (informele) steunfiguren bereid en in staat zijn de voorgestelde hulp direct aan te gaan. In het afwegingskader leidt de vierde afwegingsvraag tot een melding indien hulp wordt afgehouden. Vaak is bij aanvang niet helemaal helder hoezeer de betrokkenen bereid en in staat zijn zich in te zetten. De redenen om de hulp te aanvaarden kunnen divers zijn. Hun motivatie kan vooral intrinsiek of extrinsiek van aard zijn. Ook de mogelijkheden van de betrokkenen en hun netwerk verschillen. Door direct en in samenwerking met de betrokkenen en ketenpartners veiligheidsafspraken en hulpverleningsafspraken te maken wordt vaak helder wat de bereidheid en de mogelijkheden van de betrokkenen zijn.</i></p>
	<p>5. Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis.</p> <p>Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p> <p><i>De beantwoording van deze afwegingsvraag leidt tot een melding bij Veilig Thuis indien wordt vastgesteld dat hulp onvoldoende resultaat oplevert: (het risico op) onveiligheid duurt voort, onveiligheid herhaalt zich of hulp stagneert.</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Het gaat dus om situaties waarin hulpverleners hulp bieden bij zorgen over onveiligheid én de hulp binnen de gewenste termijn niet leidt tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en het welzijn van de betrokkenen (en/of de ontwikkeling van minderjarigen)</i>▪ <i>De problematiek ernstiger of groter blijkt dan verwacht</i>▪ <i>De uitvoering van het veiligheid- en/of hulpverleningsplan is vastgelopen.</i> <p><i>Om deze laatste afwegingsvraag zorgvuldig te beantwoorden is het nodig dat binnen de hulp die beroepskrachten bieden, duidelijk is afgesproken met betrokkenen uit het (gezins)systeem en met andere hulpverleners met wie wordt samengewerkt, aan welke doelen en resultaten wordt gewerkt. Hoe en door wie wordt vastgesteld of de veiligheid voldoende is bereikt? Hoe wordt de veiligheid gemonitord en gedurende welke periode? Wanneer sprake is van een acuut onveilige situatie of structureel onveilige situatie is het van belang dat, na het doen van een melding bij Veilig Thuis, in de eerste plaats met Veilig Thuis duidelijk is besproken en afgesproken wat de termijn is (in dagen, weken of maanden) waarbinnen specifiek genoemde resultaten ten aanzien van de veiligheid behaald moeten zijn.</i></p>
Meldnormen 2 en 3	

BRONNEN en BIJLAGEN:

- [Basisdocument Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#). Een gezamenlijke uitgave van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. www.rijksoverheid.nl. Juli 2017
- [Protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang](#) - De meldcode inclusief afwegingskader, de meldplicht en hoe om te gaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling . Juni 2018

In het najaar van 2018 zal Stichting Nysa een aantal informatiebijeenkomsten organiseren om de vernieuwde meldcode onder de aandacht te brengen bij gastouders. Voor meer informatie kun je je inschrijven op onze nieuwsbrief door je in te schrijven via onze website: <https://www.stichtingnysa.nl/> (in de voettekst). Of houd actualiteiten in de gaten op onze agenda: <https://www.stichtingnysa.nl/agenda-overzicht/> of op onze Facebookpagina: <https://www.facebook.com/stichtingnysa/?ref=settings>

STICHTING NYSA

BRANCHEORGANISATIE VOOR GASTOUDERS

Adres:
Noordeinde 16
1521 PA Wormerveer
Website: www.stichtingnysa.nl
Email: info@stichtingnysa.nl